

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

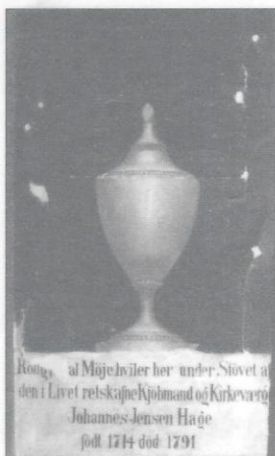
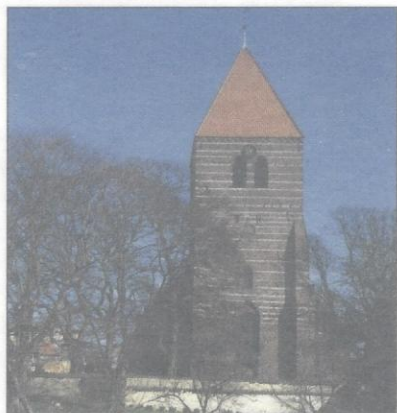
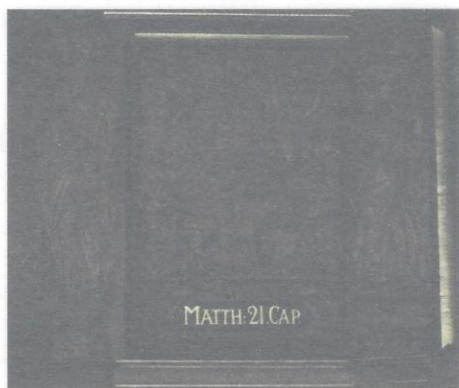
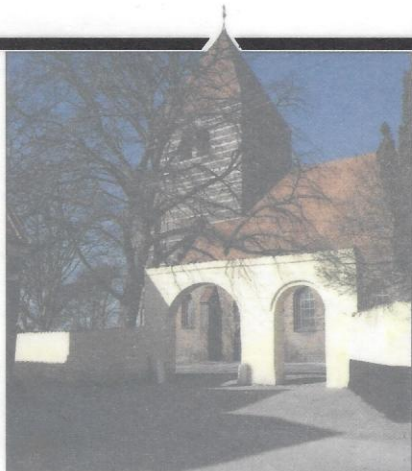
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

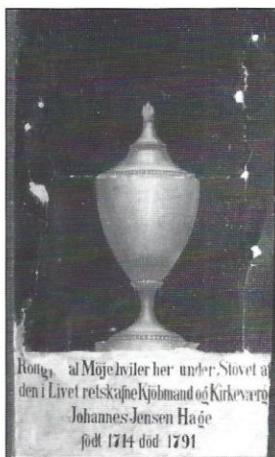
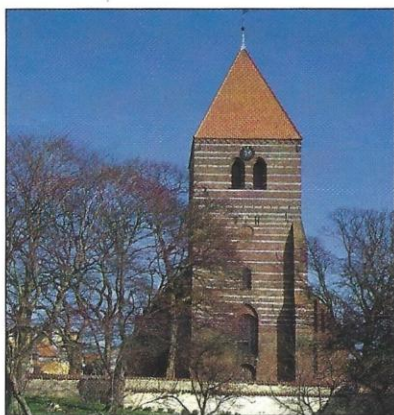
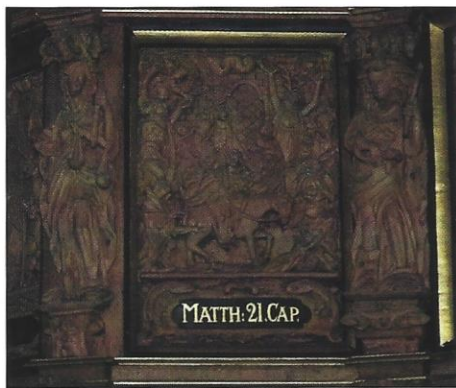
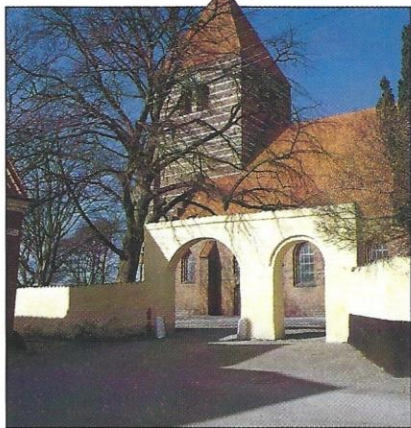
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

STEGE KIRKE

Udgivet med støtte fra Møns Bank
og Bikuben på Møn

STEGE KIRKE

Stege kirke er indviet til enten Johannes Døberen eller Johannes Evangelisten.

Den ældste kirke - Munkesten og i romansk stil - blev bygget o. 1200-50 - sikkert af Jakob Sunesøn af Hvidernes slægt, som styrede Møn til sin død 1246. Den bestod af apsis, kor og skib - og et lidt senere tårn - sandsynligvis et tvillingetårn, som i Fjenneslev og i Tveje-Merløse. (Se plan over kirken).

I gotisk tid o. 1460-1525 udvidelse af kirken til den nuværende skikkelse.

Først byggedes det **østre tredelte kirkeskib**, hvor det romanske kor med apsis lå. Dette rum tjente i den første tid som kor.

Herpå det nye **bredere vestre skib** med sine sideskibe.

Det oprindelige romanske skib udgør her kærnen.

Det tresidede kor af samme bredde som det østre kirkeskib er det sidst tilbyggede fra o. 1520.

Det oprindelige tårns korte nord- og sydmure er indkapslet i det nye gotiske **tårns** mure, som i hvert af de vestre hjørner er forsynet med to slanke støttepiller.

I den nordligste af støttepillerne er en spindeltrappe, der fører op i tårnet. Tårnets murværk har lyse bæltter af kridtsten - og det tre stokværk høje tårn forsynedes med spir - eller pyramidetag ligesom nu. Indridset i kridtsten i tårn en kogge. Pyramidetaget endte tidligere med en lille spirspids.

Kirken har tidligere rummet en hel del **gravminder**, heraf er tre epitafier (mindetavler) og seks gravsten bevaret.

Omkring kirken ligger den nu **nedlagte kirkegård** omgivet af en sengotisk munkestensmur.

Mod syd er en anseelig **portal** med fladbuget port og rundbuget dør. Mod vest rester af en dørportal - og mod nord en port med piller fra o. 1800.

På kirkepladsen ligger desuden mod sydvest et hus, som sandsynligvis er en rest af byens 1707 nedlagte latinske skole.

Mod nord ses **Morten Reenberg's Gård**, den tidligere provstegård - nu indrettet med kirke- og præstekontorer og sognelokale.

TIDSTAVLE

- o. 1240 - Kirken grundlægges med enkeltskib, kor m/runding og tårn (Tvilling), sandsynligvis af Jakob Sunesen.
- o. 1460 - Gotisk udvidelse med kirkehallen, incl. loftudsmykning (fra prædikestol til nuværende kortrappe).
- o. 1490 - Sideskibe føjes til det gamle romanske skib.
Ny tagkonstruktion. Sikkert også tårnudvidelse.
- o. 1520 - Kor-tilbygning.
1589 - Første orgel, i kirkehallens nordside.
- o. 1700 - Pulpiturer i kirkehal og sideskibe.
1859 - Kraftig restaurering:
Det sidste af to sydlige våbenhuse fjernet.
Tårnindgang åbnet.
Pulpiturer og alteropsats fjernet.
- 1892-93 - Kalkmalerierne fremdraget og istandsat.
- 1907-09 - Hovedistandsættelse:
Koromgangen frilagt (sakristi og varmeanlæg fjernet).
Nuværende sakristi bygget.
Nuværende bænkerader og vinduer indsat.
- 1990 - Nuværende alterparti og korrude indviet.

KIRKENS MÅL

De følgende angivelser er ca. mål, incl. 2 ydermure.
Totallængde fra tårnindgang til korrunding: 60 m.
Den gamle romanske kærne: 20,5 m lang - 12 m bred.
Sideskibenes bredde: 6,5 m.
Kirkehallen: 17 m lang - 16 m bred.
Koret, sluttende med tre sider af en otte-kant: 14 m.
Hvælvingshøjde 30 m - tag plus spir 20 m.

MURTYKKELSE

I tårnet op til 2 m.
I kirkehallen 1 m.
I den romanske del og i sideskibene 1,2 m.
I koret 1,2 m.

PLAN OVER KIRKEN

Den oprindelige kirke og tårn markeret med grå-tone

-
2. ALTERRUDE – glasmosaik af
Sven Havsteen-Mikkelsen
3. SAKRISTI – 1907-09
1. ALTER – alterbord
Alan Havsteen-Mikkelsen
4. KIRKESKIB –
Justitia 1718
5. LYSEKRONE – 1798
6. ORGEL
– 25 stemmer,
bygget 1966 af
P. G. Andersen
7. DØBEFONT – 1626
8. PRÆDIKESTOL – 1632
9. LYSEKRONE
– o. 1650-90
10. PRÆSTETAVLE
11. EPITAFIE –
FAMILIEBILLEDE - 1660
12. PORTRÆT AF
SOGNEPRÆST
F. E. BOISEN 1859-81
I STEGE.
Malet af Konstantin Hansen
13. MOLTKE KAPEL
– 18. ÅRH.
14. FAMILIEN HAGES
KAPEL – 19. årh.
Storks dekoration med
tidligere alter.
15. H. V. BISSEN "FRIHEDEN" 1852
16. TIDLIGERE TRAPPERUM (?)
til tårn eller gravkælder
17. KOPI AF VAN DYCK – Maria med barn
18. TIDLIGERE ALTERBILLEDE
Kopi af renaissancemaleren Dominichinos
"Korsfæstelsen". Skænket af lensmand
Corfits Ulfeldt 1642
19. PÅ PUPILTURET URVÆRK
FRA 1729
oprindeligt tårnur

PRÆDIKESTOL

Prædikestolen er udført i brusk-barok stil og er fra o. 1630-32. Der er firkantede storfelter med relieffer på siderne af selve prædikestolen - adskilt af smalle felter med figurer.

Reliefferne viser: Marias bebudelse, Kristi fødsel, Kongernes tilbedelse, Indtoget i Jerusalem, Kristi dåb og flugten til Ægypten: Herunder de tilhørende skriftsteder. Den forkerte rækkefølge af begivenhederne skyldes en senere istandsættelse.

På opgangspanelet er der relieffer, der forestiller de fire evangelister.

Figurerne, der adskiller stolens og opgangspanelets relieffer, forestiller dyderne: Tro, håb, kærlighed, retfærdighed, sandhed, styrke og mådehold.

Under hver af disse figurer ses groteske vrængemasker.

Prædikestolens rygskjold er flankeret af bruskvinger, og himlens hjørner kronet af engle, der bærer kors.

Stolen fremstår i rensat træ - med enkelte sorte og forgyldte lister.

Oprindeligt har den været malet ens i brogede farver.

DØBEFONT

Døbefonten er af sandsten og fra o. 1625.

Foden er af nyere træ.

På den cylindriske kummes sider er der **tre kridtstensrelieffer**, som forestiller Jesu omskærelse, Jesu dåb og Jesus, der lader de små Børn komme til sig.

Bagsiden er uden dekoration.

Stenen er gråmalet og forgyldt - under relieffernes hvide maling skimtes brogede farver.

Det tilhørende **dåbsfad** af nysølv er fra 1721.

KALKMALERIER

Resten af de **ældste kalkmalerier** fra **1300-tallet** kan ses på midtskibets nordvæg, hvor der er et urestaureret felt med små røde og hvide roser, indrammet af sorte streger.

I den **gotiske østforlængelse** - mellem prædikestol og kor -
- dekorationer fra opførelsestiden 0. 1460:

Blomster og løv, samt brystbilleder i bispeornat eller fantasidragter.
Engle og et pavehoved med ordet *canta* (syng).
På Midtskibets loft ses et kronet Ihesus.
På søndre sideskibs østvæg en bebudelsescene.

Kalkmalerierne i vestre kirkeskib - mellem prædikestol og tårn - er fra **1494**. Årstallet findes malet på loftet. Udvidelsen med sideskibe må være foretaget de forudgående år.

Hvælvingerne har skaktavlmønstrede ribber, hvorfra der vokser mosagtige planter. Selve **billederne** er i en grov, naivistisk stil, men kulturhistorisk særdeles interessante.

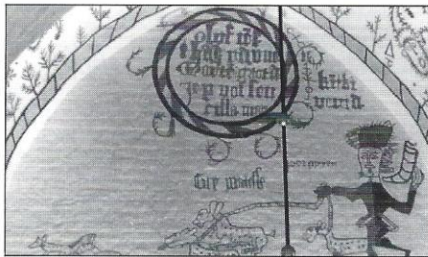
Der ses skægede mandspersoner og stjerner- og spredte småfigurer ledsaget af indskrifter.

En stor **roset** over to snabelsko er flankeret af navnene:

Per Suræ, Hans Nielsen, Olof Ieypsen, Andres Persen, vi morner(?) her alle evindelich meth Gudh.

Karakteristiske er de store **cirkler** på væggene, hvoraf nogle er udfyldt med indskrifter. F.eks. På nordvæggen med navne: Olof Je(n)s(en), Ha(n)s Ravne, Morte(n) Ch(ris) tofa(rsen?).

Herunder et billede af en jæger med tre hunde, jagende ræv og hare.

Et andet sted ses en mand med sværd og en kvinde med spyd, hvis halse er forbundet med en streg, hvorover der er en kande!!

Farverne er kun **sort** og **rødt**.

Kalkmalerierne afdækket og restaureret 1892-93.

KIRKENS ORGLER

Stege kirke fik sit første orgel 1589.

Det var bygget af orgelbyggeren **Hans Brebus**, som indvandrede fra Nederlandene. Instrumentet var bygget som et kororgel, og anbragt på et pulpitur i kirkehallen, ca. 25 orgelpiber fra Brebus orglet er overført til Børglum Klosterkirke, hvor de klinger den dag i dag.

I 1859 byggede **Knud Olsen**, København, nyt orgel her til kirken, det blev anbragt i vestenden på et nyt pulpitur, det viste sig, at det ikke var en god placering, da lyden ikke forplantede sig godt i den lange kirke.

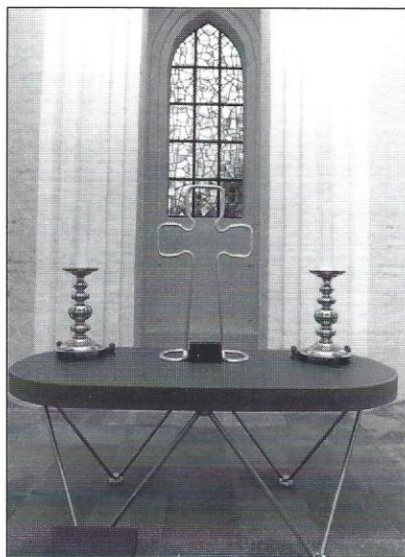
Olsen orglet havde kun 10 stemmer på 1 manual, uden pedal, man blev dog i 1902 udvidet til 16 stemmer fordelt på 2 manualer og pedal. Denne udvidelse og ombygning blev gjort af **I. Starup**, København, som var født her i Stege.

Pinsedag 1966 blev det nuværende orgel indviet, det er bygget og tegnet af **Poul Gerhard Andersen** i samarbejde med arkitekt **Rolf Graae**.

Det har 25 Stemmer fordelt på hovedværk, brystværk, positiv som vender op mod alteret, og pedal.

Denne noget utraditionelle placering af et orgel har både historiske og akustiske årsager.

Bag orglet hænger der 2 organisttavler med navne på samtlige ansatte organister ved kirken fra 1589, den gamle tavle må være ophængt i 1700 tallet, den nye tavle blev skænket til kirken i 1967.

KORRUDE OG ALTER

Alterruden er en glasmosaik af maleren **Sven Havsteen-Mikkelsen**, udført i samarbejde med glarmester Mogens Frese.

Motivet er vedbend, der symboliserer det evige liv.

Farverne er sarte, pastelagtige - og fint afstemt efter hinanden.

Alterbordet er tegnet af arkitekt **Alan Havsteen-Mikkelsen**.

Den tykke polerede stenplade fra Øland er båret af et system af skråstillede bronzeben.

På alteret ses et forgyldt, åbent kors.

Alterstagerne er fra 1698. Stagerne hviler på tre Løver, der er fornyede i 1800-tallet.

Altersranken er af smedejern med malmled og malmknopper.

På **midtlågerne** læses i gennembrudt arbejde: C R S W E H D H Anno 1706.

Alterruden og alteret er søgt indpasset i korrummet, således at samspillet giver et indtryk af lethed - og det lysfyldte rum bevarer sin specielle arkitektoniske karakter uantastet, således som det umiddelbart fremstår med sine søjler og hvælvinger.

Alterpladen synes at svæve vægtløs i rummet under den stille alterrude.

■

Sven Havsteen-Mikkelsens motivering for rudens udformning til menighedsrådet lyder:

“At man er under en lov, evangeliets lov, når man får et arbejde i en kirke, er en selvfølge, men man er sjældent i den grad, som her i Stege kirke, også under arkitektens.

Synet af de smukke gotiske buer, hele korets virkning kan ødelægges af mosaikken bag altret, hvis den trænger sig på.

Det skal derfor være en lys og let rude.

Motivet i mit forslag er vedbendplanten, der klatrer op ad en flade.

Fra gammel tid er den symbolet på det evige liv.

At botanikken i nogen grad har måttet vige pladsen for det ornamentale er en anden sag.

Det skal være en stille rude.

Man skal kunne høre velsignelsen, som jo kommer derfra.”

